

MILJØAGENT- RAPPORTEN

NR. 5 / 2019

MILJØAGENTENE
BARNAS MILJØVERNORGANISASJON

HVA ER
OVERFORBRUKS-
DAGEN?

BLI
MED PÅ
FIKSEFEST!

FÅ GODE
GJENBRUKS-
TIPS!

TEMA: **GJENBRUK**

MILJØKALENDER

5. desember: Verdensdag for jordsmonn

11. desember: Internasjonal fjelldag

24. desember: God miljøvennlig jul!

6. – 31. Januar: Klimakokkene

Skoleelever over hele landet skal konkurrere om å lage den mest velsmakende, sunneste og klimasmarte maten.

REDAKTØR: Ingvild Wollstad

GRAFISK UTFORMING: Ingvild Wollstad

BIDRAGSYTERE: Tor Bjarne Christensen, Are Shaw Waage, Julie Vestgren Pettersen, Helen Mehammer, Sina Øversveen, Gaute Eiterjord, Norway Restarters, Janne Randgaard, Redd Barna, Rasmus Norsted, Marte Randby Steinskog, Marta Radwanska, Kaspar Tjeldflaat Steudel, Fretex og Finn

FORSIDEFOTO: Melisa Fajkovic

KORREKTUR: Rasmus Norsted

OPPLAG: 13.569

Miljøagentene

Mariboës gate 8, 0183 Oslo
post@miljoagentene.no

www.miljoagentene.no
TLF: 969 01 820

Miljøagentene er barnas miljøvernorganisasjon, og jobber for å gi barna troen på seg selv, framtiden, og at det nytter å gjøre noe.

MILJØAGENTENE STØTTES AV: Miljødirektoratet, Handelens Miljøfond, Toro, Clas Ohlson, Norad, Samferdselsdirektoratet, Älvsbyhus, Batteriretur, Varta, FINN, Sunniva og Hero Tolk.

Pris pr. år:

Medlemskap: Kr. 100. Maks kr. 200 per husstand

Abonnement på Miljøagentrapporten:
kr. 150 for ett blad, pluss
kr. 100 for hvert ekstra blad
(For skoleklasser, barnehager,
bibliotek og andre)

Familiemedlemskap i Naturvernforbundet:
kr. 300 første år.
Kr. 450 påfølgende år.
Inkluderer medlemskap i Miljø-
agentene for alle barn i husstanden.

VI ER HOVEDKVARTERET:

ARE
Sjefsagent

ELGA
Administrasjonsagent

MARTA
Medlemsagent

RASMUS
Kommunikasjonsagent

INGVILD
Kreativ agent

BJØRN ERIK
Organisasjonsagent

MARTE
Oslo- og Akershusagent

SINA
Plastagent

JULIE
Prosjektagent

KASPAR
Prosjektagent

ANNAM
Prosjektagent

Hva er gjenbruk?

Uansett hvor miljøvennlige tingene vi kjøper er, så vil det være bedre for miljøet om vi lar være å kjøpe det! Har du tenkt på at nesten alt søppel en gang har vært noe nytt som noen har betalt for? Hvis vi kjøper mindre nytt, så blir det også mindre søppel.

Hvis du arver eller kjøper brukt så bidrar du til gjenbruk. Det betyr at tingene brukes på nytt. Hva med å fortelle foreldre og venner at du ønsker deg brukte julegaver i år? De er jo ofte like bra, men mye bedre for miljøet!

Det nest beste etter gjenbruk, er materialgjenvinning. Det betyr at deler av brukte ting brukes på nytt. For eksempel kan brukt plast smeltes om til ny plast og brukt papir kan bli til nytt papir.

Vi kan også energigjenvinne. Når noe ikke lenger kan gjenbrukes og vi har sortert ut materialene som kan gjenvinnes, så kan energien brukes på nytt. Det betyr at vi brenner restavfallet og bruker varmen til noe. For eksempel å lage strøm.

Det som ikke kan gjenvinnes i det hele tatt blir deponert, som betyr at det lagres uten å brukes. Det bør vi helst unngå. Derfor handler dette bladet først og fremst om gjenbruk!

Høsthilsen fra Hovedkvarteret

 @miljoagentene

 Facebook.com/miljoagentene

 @miljoagentene

KJÆRE MILJØAGENT!

HEI!

Sigrid
ble medlem
10.000 i
Miljøagentene!

Både Sigrid (til høyre) og broren Lars (til venstre) er miljøagenter.

NAVN: Sigrid **ALDER:** 10 år

YRKE: Miljøagent med rett til å si ifra!

Hvordan føles det å være medlem 10.000 i Miljøagentene?

– Det føltes veldig kult! Det er veldig bra at det er 10.000 barn som er medlem av Miljøagentene. Både jeg og broren min Lars er medlemmer.

Hvorfor ble du miljøagent?

– Jeg ble miljøagent fordi det er viktig å ta vare på miljøet, og jeg bryr meg veldig mye om miljøet.

Hva er ditt beste miljøtips?

– Hvis du går på en fritidsaktivitet, ikke gidd å ta bilen! Du kan heller gå eller sykle. Det samme gjelder når du skal til skolen.

Miljøvennlig hilsen fra Sigrid

Hva er nytt?
Her får du vite hva som skjer på miljøfronten,
i Norge og ellers i verden.

Ut og fiske spøkelser

TEKST: Tor Bjarne Christensen / FOTO: Josephine Jullian, Istockphoto

Har du noen gang vært på spøkelsesfiske? Tenk deg å få et spøkelse på kroken! Nei da, spøkelsesfiske handler om fiskeredskaper, garn og teiner som folk har mistet i havet. Der fortsetter de å fange fisk og sjødyr, som ikke kommer løs og dør. Heldigvis er det mange dykkerklubber som gjør noe med saken. De dykker ned og fisker opp spøkelsesgarnene. Bra jobba!

Vi er vel ingen fossiler!

TEKST: Tor Bjarne Christensen / FOTO: Toa55, Istockphoto

Visste du at Norge kan bli fossilfritt i løpet av tjueto år? Vi kan kvitte oss med all bensin, olje og gass innen 2040. For å få til det må vi bruke strømmen smartere og forbruke mindre. I tillegg må vi slutte å lete etter mer olje og gass og legge plan for avvikling av denne industrien. Det viser en ny rapport fra Naturvernforbundet. Hva er det du venter på, Erna?

Kan staten havne i fengsel?

TEKST: Tor Bjarne Christensen / FOTO: Rattankun Thongbun, Istockphoto

Dette er ganske utrolig! I november havnet selveste staten på tiltalebenken. Du vet, når noen har gjort noe galt, så havner de i retten og får straff. Flere miljøorganisasjoner har gått til sak mot staten fordi Barentshavet er åpnet for oljeboring. Det er funnet mye mer olje og gass enn vi kan brenne. Det er galskap å lete etter mer, mener organisasjonene, som vil sikre folk retten til en levelig klode også i fremtiden.

Farvel til sugerør av plast

TEKST: Tor Bjarne Christensen / FOTO: Kyril Gorlov, Istockphoto

Sugerør, bestikk og tallerkener i plast bør bli forbudt. Det mener Miljødirektoratet, som gir råd til miljøminister Ola Elvestuen. Nå er det bare å sette i gang, Ola! Denne plasten skader og dreper massevis av fugler, fisker og sjødyr. Vi greier oss fint uten.

God jul, Rudolf!

TEKST: Tor Bjarne Christensen / FOTO: RelaxFoto.de, Istockphoto

Rudolf og andre reinsdyr kan glede seg over en stor julegave fra Regjeringen. Til neste år skal det brukes mer enn åtte millioner kroner på å sikre reinen en plass i norsk natur. Norge er det eneste landet i Europa som har villrein. Derfor har vi et spesielt ansvar for å ta vare på dem. Lykke til på julaften, Rudolf!

Spis opp maten din

TEKST: Tor Bjarne Christensen / FOTO: MarianVejcik, Istockphoto

Selv om mange sulter i verden, blir det kastet utrolig mye mat. NRK har avslørt at norske butikker

og matprodusenter dumper enorme mengder mat rett i søpla. Tusenvis av tonn med poteter, gulrøtter og sauekjøtt går til spille. Dette må stanses. I mellomtiden kan i alle fall du og jeg passe på å spise opp maten vår.

KAMPEN OM JORDENS RESSURSER

Helt siden menneskets opprinnelse har jordens ressurser vært avgjørende for å overleve.

TEKST: Helen Mehammer / KILDER: Aftenposten, NRK, Store Norske Leksikon

Jordens ressurser

Jorden har begrensede ressurser, så det er viktig at vi tar vare på disse. Hvis vi bruker for mye av noe er det ikke sikkert at vi får det tilbake. Et eksempel på dette er overfiske – at vi fisker for mye av en art, slik at arten trues med utryddelse. Hvis vi overforbruker naturressursene kan det bli vanskelig for naturen å komme tilbake i balanse.

I løpet av det siste århundret har forskere i hele verden blitt oppmerksomme på at disse ressursene blir brukt opp raskere enn naturen klarer å produsere dem. Dette kommer blant annet av overfiske, avskoging, overforbruk og høyt matsvinn.

Overforbruksdagen

Overforbruksdagen ble for første gang markert i 1970. Dette er en dag som symboliserer når jordens befolkning har brukt opp naturressursene for det året. Dessverre ser vi at denne dagen havner stadig tidligere på året. I 1993 havnet den på 21. oktober, mens i 2019 hadde vi allerede overforbrukt jordas ressurser 29. juli.

Gjenbruk

Det er mange måter å unngå å bruke opp jordens ressurser. Gjenbruk er ett eksempel og går ut på å bruke om igjen det vi allerede har, i stedet for å kjøpe nytt. Ved å reparere ting, i stedet for å kaste dem og kjøpe nye ting, gjør vi forbruket vårt mindre.

Eksempler på gjenbruk kan være å dra frem gamle møbler som står på loftet i stedet for å kjøpe nye. Eplekasser som står i boden kan brukes til bokhyller og vi kan gi ting vi ikke bruker til gjenbruksstasjoner. Vi kan la være å kaste eller bytte ut ting før de er ødelagte. Sist, men ikke minst, kan vi sørge for at vi ikke kjøper mer enn vi har bruk for.

Dette kan du gjøre for å ta vare på jordens ressurser:

- Kildesortere
- Ikke kaste så mye mat
- Spise mindre kjøtt
- Kjøpe mindre klær og elektronikk
- Kjøpe brukt i stedet for nytt
- Gå, sykle og reise kollektivt

Vann er en fornybar og livsviktig ressurs på jorda.

FOTO: Nicolas Raymond

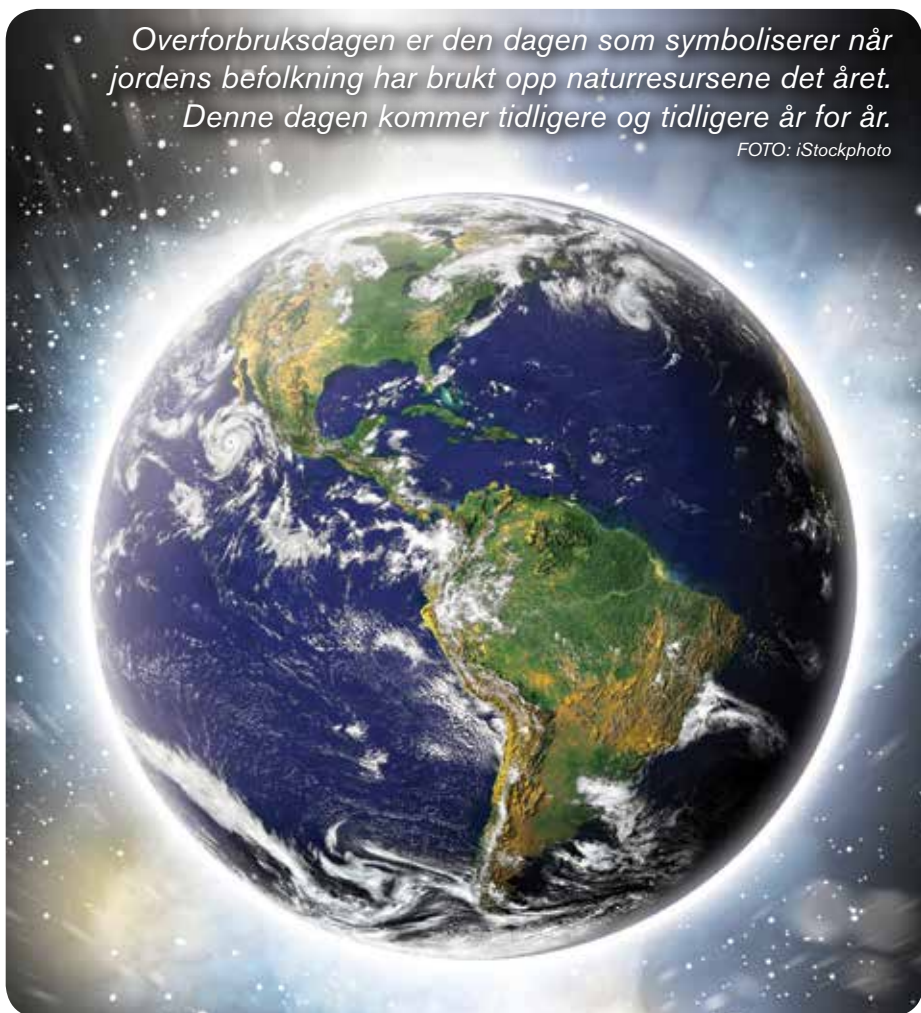
Hvis vi fisker for mye av en art, kalles det overfiske. Da er det fare for at fiskebestanden ikke klarer å bygge seg opp igjen.

FOTO: Giulian Frisoni, Flickr

Overforbruksdagen er den dagen som symboliserer når jordens befolkning har brukt opp naturressursene det året. Denne dagen kommer tidligere og tidligere år for år.

FOTO: iStockphoto

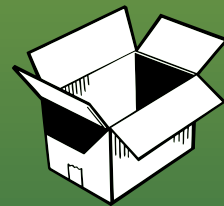
VISSTE DU AT...

...hvis du kaster et fiskesnøre i havet, kan det ta 600 år å bryte det ned?

Har du hørt om gjøkungen som falt ut av redet og ble helt koko?

En mus og en elefant gikk i ørkenen. Elefanten gikk slik at musa fikk gå i skyggen til elefanten.
- Åh, det er varmt, sa elefanten.
- Skal vi bytte plass, slik at du kan gå i skyggen min? spurte musa.

...mesteparten av det avfallet vi leverer til gjenvinning blir behandlet i Norge? Men noe blir sendt til utlandet for gjenvinning der.

Hva blir vått mens det tørker?
Svar: Et håndkle.

- Kelner, det er en flue i suppen min!
- Å! Det blir en krone ekstra.

...hvis alle på jorda skulle brukt like mye som vi som bor i Norge måtte vi hatt 3,6 jordkloder?

...emballasje og trykksaker utgjør hoveddelen av papiravfall i Norge?

...hvis du kaster en ullsokk i havet, kan det ta 1-5 år før den brytes ned?

Hvor mange måneder i året har 28 dager?
Svar: Alle sammen!

Gjenbruksjakten

Har du ting du ikke trenger lenger? I dette oppdraget skal du lete etter saker du ikke bruker og gi dem et nytt liv. Du kan gjerne få med hele familien på oppdraget.

TEKST: Rasmus Norsted

Gå igjennom skuffer og skap på rommet ditt. Be gjerne andre i familien om å gjøre det samme. Finn ting som du ikke bruker og spør deg selv om andre kan få bruk for det. Kanskje du har klær som du har vokst ut av? Leker som har blitt for barnslige for deg? Andre ting som du ikke trenger lenger?

Så gjelder det å finne andre som kan bruke tingene. Det er mange måter å gjøre dette på og det er opp til deg hvordan du ønsker å utføre oppdraget. Du kan gi klær og leker til et loppemarked eller butikker som

samler inn slike varer, som Fretex. Du kan selge varene dine på FINN.no. Eller du kan arrangere en byttefest, hvor alle tar med ting de ikke bruker lenger og bytter med hverandre. Det er også mulig å lage noe nytt av tingene dine, for eksempel et handlenett av gamle klær. Se miljoagentene.no/aktiviteter for flere tips. Lykke til!

Vi vil gjerne vite hvordan oppdraget gikk! Løs oppdraget på de Hemmelige sidene på www.miljoagentene.no, så får du et kult merke på Min Side. Lykke til!

MILJØAGENTENE

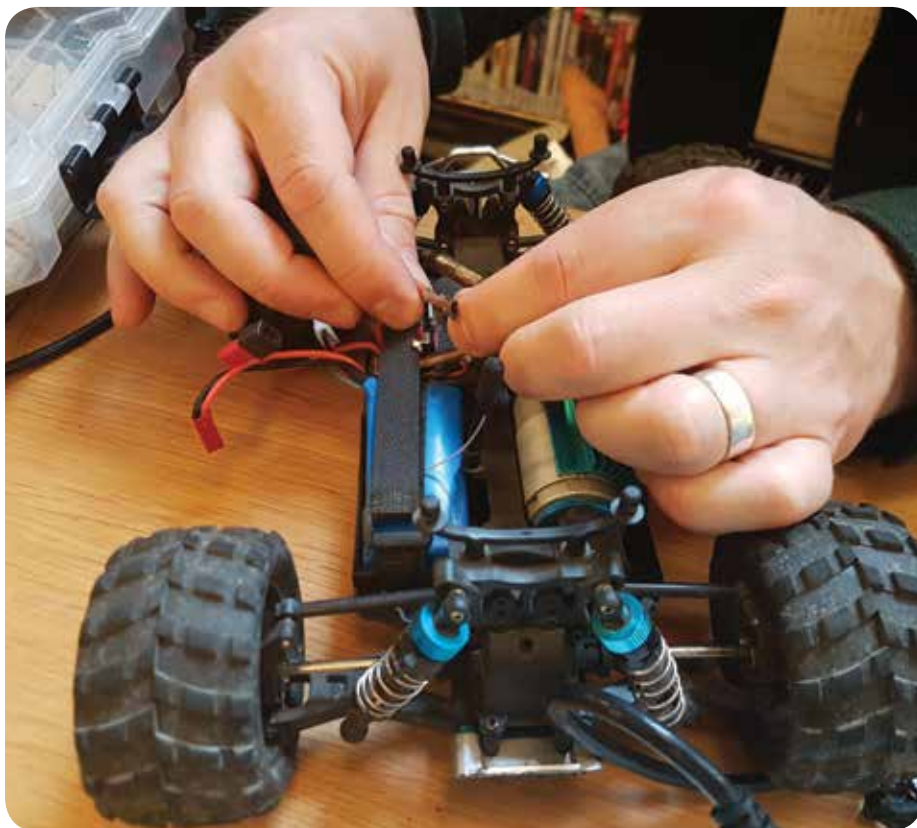

BARNAS MILJØVERNORGANISASJON

FIKSEFEST!

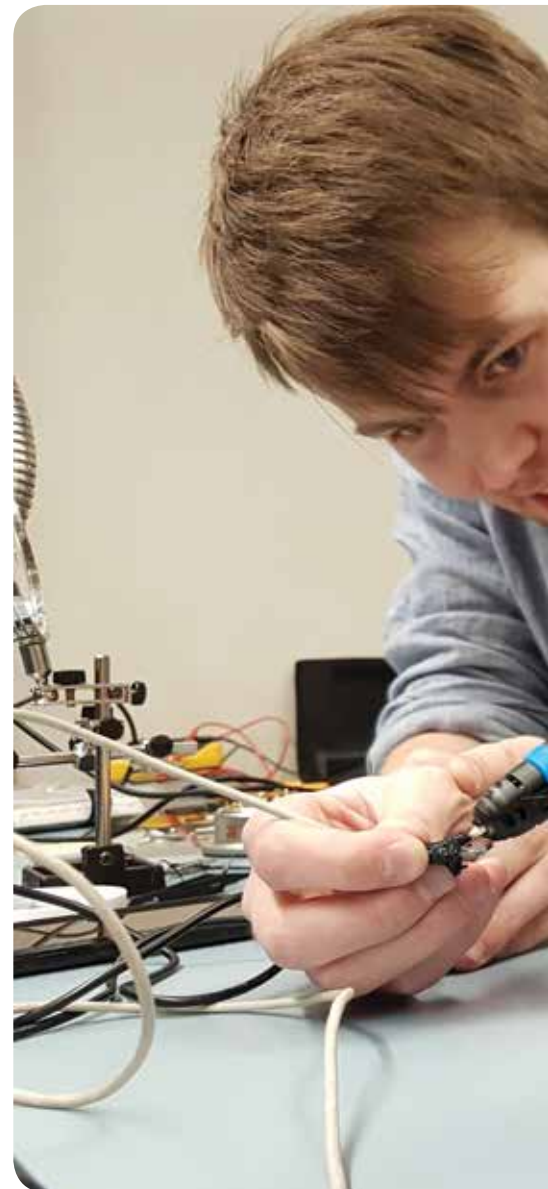
Fiksefest for elektronikk er gøy og miljøvennlig.

TEKST: Norway Restarters og Sina Øversveen / FOTO: Norway Restarters

I Norge er vi på verdenstoppen når det kommer til bruk og kast av elektriske og elektroniske dingser. Dette kan være mobiltelefoner, nettbrett, lamper og leker – alt som går på strøm eller trenger batterier for å fungere. Dette forbruket fører til store klimagassutslipp og miljøødeleggelser i hele verden.

For å endre dette er det derfor viktig at vi bruker tingene våre lenger før vi kaster dem. Da må vi noen ganger reparere ting som har gått i stykker. Det kan være vanskelig å reparere elektronikk, og det er viktig at det gjøres på en sikker måte. Med riktig verktøy og litt fikseferdigheter kan mange ting fikses, og det er

mye gøyere å få noe til å virke igjen enn å måtte kaste det.

Derfor arrangerer organisasjonen Restarters Norway «Fiksefest for elektronikk», for at man sammen kan ha det gøy med å få tingene våre til å vare lenger. En fiksefest for elektronikk er et gratis arrangement der folk kan

ta med seg ødelagt småelektronikk og reparere det sammen med frivillige fikserere som har tekniske ferdigheter.

Det kalles fiksefest, med trykk på fest. Det er fordi det er et sted hvor folk kommer for å møtes, lære noe nytt og for å kjenne mestringen og gleden

knyttet til å fikse sin egen elektronikk. For på fiksefest får du mulighet til å samarbeide med fikserere og reparere tingen din. Restarters Norway mener reparasjon burde være for alle. Man skal kunne komme på fiksefest uansett alder, bakgrunn eller hvor mye du kan fra før av – alle er velkomne!

REDESIGN-GAVETIPS

FRA FRETEX

Er du glad i å skrive eller kjenner du noen som er det? På Fretex kan du kjøpe kule notatbøker laget av gamle, utleste klassikere, som ellers ville blitt kastet. Dette er en super måte å gi gamle bøker et nytt liv på. Dessuten kan du enkelt gjøre det selv!

TEKST: Katarina Grønmyr og Julie Vestgren Pettersen / FOTO: Fretex

DU TRENGER:

- ➔ Gammel bokperm og en notatbok
Bokpermen og notatboken bør ha omtrent samme størrelse og helst samme tykkelse i ryggen.
- ➔ Selvklebende etikett i A4-format.
Print bildet/bildene du ønsker på den selvklebende etiketten.
- ➔ Litt pakketeip, gjerne gjennomsiktig.
- ➔ Noen striper dobbelsidig teip eller teppeteip.
- ➔ Teppekniv

1. Skjær boksidene ut av bokpermen, forsiktig så du ikke skjærer hull i bokryggen.

2. Teip innsiden av bokryggen med pakketeip for å forsterke den og trykk teipen godt ned i bokryggen. Pass på at du kutter teipen litt innenfor kanten av bokryggen så den ikke synes.

3. Mål og tegn av bokpermens størrelse på den selvklebende etiketten.

4. Skjær til den selvklebende etiketten, den skal være litt mindre enn bokpermen, og litt større enn det papiret som ligger der fra før.

5. Lim inn den selvklebende etiketten inni bokpermen, press godt ned i bokryggen.

6. Teip den dobbelsidige teipen fast på notatbokens bakside.

7. Legg notatboken inni bokpermen og se hvor ryggen må ligge for at boken skal lukke seg pent.

8. Ta av plasten på den dobbelsidige teipen på notatboken og press den godt mot bokpermen.

Ferdige notisbøker.

Notisbøkene blir skikkelig stilige!

FINN og Miljøagentene har et kommersielt samarbeid

JAAAAA TIL BRUKTE JULEGAVER!

Gå på skattejakt i ditt eget skap og gjør noen andre kjempeglade.

Synes du det er vanskelig å finne julegave til mamma og pappa? Eller kanskje det er bestemor, søsteren din eller bestevennen du ikke helt vet hva du skal gi til jul? Julegaver kan ofte koste mange penger og være vanskelig å finne.

Men - hva om du faktisk allerede har en kjempefin julegave, i ditt eget klesskap?

I en stor undersøkelse FINN gjorde her i Norge i fjor, sa nesten 80 prosent av oss at vi synes det er greit å få en brukt presang til jul. Det er kjempebra - både fordi det bidrar til gjenbruk (at vi bruker ting om igjen) og fordi det sparer miljøet (ved at man ikke må lage så mye nye ting). Brukte julegaver er altså på mange måter bedre enn nye!

10 brukte gavetips du kan finne i ditt eget skap (eller på FINN)

1. Playstation-spill
2. Kaptein Sabeltann-bøker
3. Sportsjakke
4. Fotballdrakt
5. Fantasi (spill)
6. En kul lue (jul i Blåfjell eller noe sånt)
7. Lego
8. My Little Pony
9. Bilbane (eller lignende)
10. Hodetelefoner

Brukte ting = bra for miljøet

I 2018 sparte FINNs brukere miljøet for 500.000 tonn CO2. Bare ved å velge brukt fremfor nytt. Det tilsvarer produksjonen av 7 millioner sykler eller Oslo uten biltrafikk i et helt år!

En annen fin ting med å gi bort en brukt gave er også at du ikke trenger å bruke så mange penger. Du kan nemlig gi bort noe du ikke bruker lenger.

De fineste gavene finner du ofte hvis du går på skattejakt i ditt eget skap hjemme. Kanskje det er en bukse du har vokst ut av, en kul jakke, en spennende bok, et gøyalt playstationspill eller noe lego du ikke trenger? Da har du jo allerede en kjempefin presang som noen du kjenner kan bli skikkelig glad for. Og er det en voksen person du skal gi en julegave til, så kan du høre med mamma, pappa eller andre i familien om de har noe de ikke bruker lenger, som du kan gi bort.

Ganske smart, ikke sant?

Dersom du ikke finner noe hjemme som du har lyst (eller kan) gi bort, så finnes det også masse fint på loppemarked, i bruktbutikker, eller på FINN.no. Her kan du finne unike og kule gaver til en billig penge (og noen ganger helt gratis også!) Dette kan mamma, pappa eller en annen voksen hjelpe deg med!

Lykke til på skattejakten, og husk - brukte julegaver er MINST like bra som nye.

GAMMEL ELEKTRONIKK KAN BLI NY

Det er flere grunner til at elektronikk ikke skal kastes i restavfallet!

TEKST: Sina Øversveen / FOTO: Privat

Å gjenvinne ting kan gjøre at vi løser en stor del av søppelproblemet, fordi mye av det vi kaster kan bli til nye ting. Da er det viktig at det havner i riktig søppeldunk, for det som kastes i restavfallet blir ikke resirkulert.

Norge er et av landene i Europa som kaster mest elektronisk avfall. Elektronisk avfall er ting som går på strøm eller batterier. Hode-

telefoner, mobiler, datamaskiner og dronene Miljøagentene bruker til å finne søppel, er eksempler på elektronikk.

Slike ting inneholder miljøgifter som kan skade naturen, hvis det ikke blir tatt hånd om på ordentlig vis. Det er derfor viktig at man leverer de inn til riktig sted, slik at det blir gjort riktig.

I elektronikk finnes det også ofte sjeldne metaller. En mobiltelefon inneholder ofte gull og sølv! Mineralene i tingene våre kommer ofte langveis fra og det er ikke uendelig av dem på jorda. Derfor er det viktig å tenke over det når man kjøper noe nytt eller bruker det man allerede har. Vi må ta vare på det vi har. Jo lenger man kan bruke ting, jo mer er de verdt!

Gjenvinning av batterier er også gjenbruk!

I Batterijakten samarbeider Miljøagentene med et selskap som heter Batteriretur. Når man leverer batterier til gjenvinning er det Batteriretur som har ansvar for at stoffene i batteriene blir tatt vare på og kan brukes om igjen.

TEKST: Rasmus Norsted / FOTO: Per Magnus Karlsson

Innsamling og gjenvinning av batterier er viktig av flere grunner. Batteriene kan være farlige om de håndteres feil, men det er også veldig viktig fordi batterier inneholder materialer som kan

brukes på nytt i nye produkter. Noen av stoffene i batterier kan brukes på nytt og på nytt mange ganger. Jorden vår har begrensede ressurser, så det er veldig viktig at vi husker å gjenvinne!

Du kan levere batterier og annet elektrisk avfall i alle butikker som selger lignende produkter. Butikkene er plikttunge til å ta imot slikt avfall.

KLIMAKOKKENE

BLI MED PÅ KLIMAKOKKENE 2020!

Klimakokkene er en nasjonal kampanje for 5.-7. trinn, der 250 klasser skal konkurrere om å lage den mest klimasmarte, næringsrike og smakfulle retten!

Konkurransen starter 6. januar og varer til 31. januar.

Deretter vil de beste rettene velges ut og testes av et smakspanel, som vil kåre tre vinnere. Ta med Miljøagentrapporten på skolen og vis denne siden til læreren din.

Påmeldingen åpner den 18. november på www.klimakokkene.no

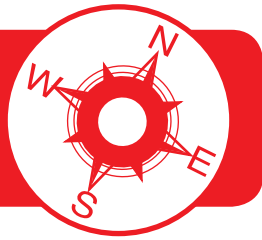
Det er førstemann til mølla!

Klimakokkene er et samarbeid mellom Miljøagentene og Toro.

UT I VERDEN

Hva skjer med miljøet ellers i verden?
Les om det her!

HUS AV PLASTFLASKER

Visste du at plastflasker kan vare i 800 år? Derfor er det viktig at de ikke havner som søppel i naturen, men heller brukes til noe nyttig. I Latin-Amerika, Afrika og Asia bruker de plastflasker til å bygge hus!

TEKST: Janne Randgaard / FOTO: Plastic Bottles Village

Det er mange familier som ikke har råd til vanlige hus. Plastflaskehus er en billig måte å bygge hus på, og metoden gir derfor flere mennesker mulighet til å få sitt eget hjem.

Det er flere metoder som blir brukt, fra det helt enkle til mer avanserte. Til de mest solide plastflaskehusene bygges det først et stilas av jernstenger som deretter fylles med plastflasker. Til slutt dekkes både innsiden og utsiden med sement. De ser derfor ut som helt vanlige murhus. Plastflaskene er solide, og de lager luftrom i veggene slik at varmen ikke kommer inn i huset. Da blir det svalt og behagelig inne, og det er en fordel i land der det er veldig varmt. I tillegg er plast-flaskehusene mer fleksible enn hus med vanlige murvegger, og de tåler derfor jordskjelv bedre. Flere av stedene der de bygger disse husene er det fare for jordskjelv.

En organisasjon som har spesialisert seg på gjenbruk av plastflasker er Plastic Bottle Village, som betyr *plastflaskelandsby*. De har til og med bygget et slott av plastflasker! Drømmen deres er flasker som ligner på

legoklosser slik at de blir enklere å bygge med. De har designet en flaske som er firkantet og som har spor som kan festes i hverandre. Tenk å bygge et helt hus av legoklossflasker!

Se flere bilder av Plastic Bottle Village, og les mer om den på denne nettsiden: www.plasticbottlevillage-theline.com

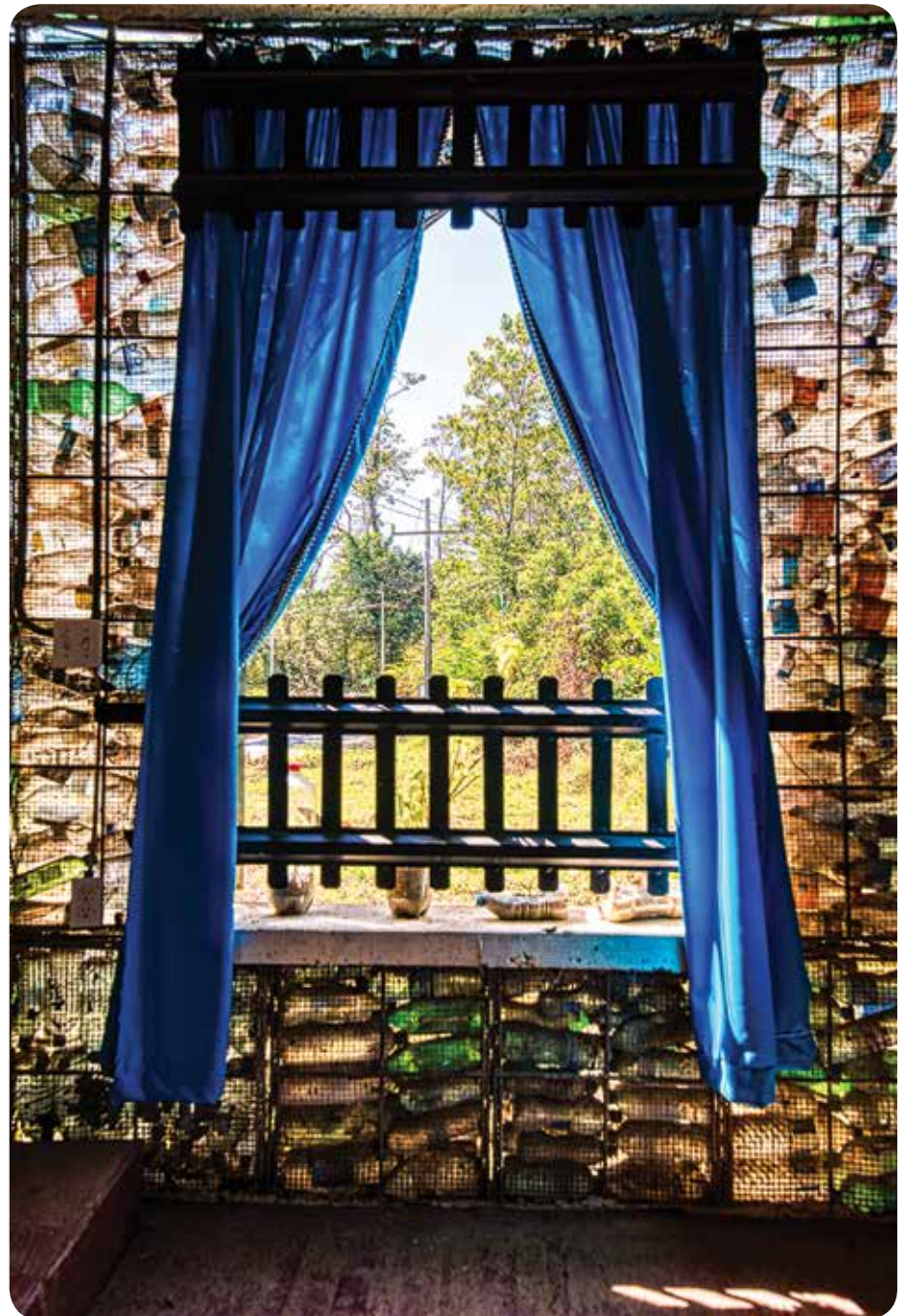

FOTO: Keith Kessel, Flickr

PILGIFFFROSK

Hils på de giftigste fargeklattene i regnskogen!

KILDER: WWF, Store Norske Leksikon, forskning.no, Kiddle Encyclopedia

Pilgiftfroskene er en gruppe paddere som holder til i regnskogen i Sør-Amerika. Disse unike og fargerike paddene skiller ut gift gjennom huden sin. Jo sterkere farge, jo giftigere er de. Husk derfor på å "bare se, men ikke røre", dersom du skulle være så heldig å få øye på en!

Den gyldne pilgiftfrosken er den giftigste av dem alle. Det sies at giften fra en frosk er nok til å ta livet av minst ti voksne mennesker! Det finnes mange arter av pilgiftfrosker, men bare noen få er så giftige at de er farlige for mennesker.

Det finnes mange arter av pilgiftfrosker og artene har ulike farger. De sterke fargene advarer rovdyr om giften som pilgiftfrosken skiller ut.

FOTO: Pixeltoo, Wikimedia Commons

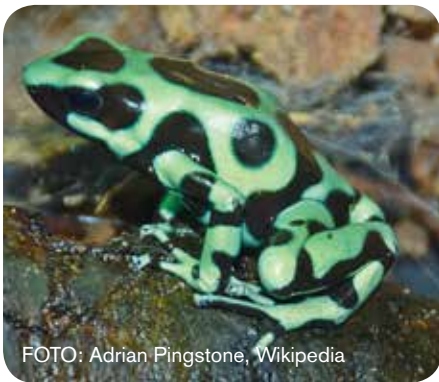

FOTO: Adrian Pingstone, Wikipedia

Navnet pilgiftfrosk kommer av at giften til frosken ble brukt til å forgifte pilspisser med, av stammefolk som skulle på jakt. Selv om pilen bare streifet dyret som ble jaktet på, var det nok til å ta livet av det. Men pilgiftfroskene som lever i fangenskap utvikler ikke denne giften. Det er bare ville pilgiftfrosker som har den. Vi tror at giften utvikles når froskene spiser biller, maur og andre insekter som finnes i pilgiftfroskens naturlige leveområde. Forskere jobber med å

Den gyldne pilgiftfrosken er den giftigste av dem alle.

FOTO: Wilfried Berns, Wikimedia Commons

FOTO: Marshal Hedin, Wikimedia Commons

FOTO: GrrlScientist, Flickr

utvikle medisin av denne giften. Mange av våre medisiner kommer fra dyr og planter fra regnskogen.

Det sies at pilgiftfroskene er gode foreldre. Hunnen legger egg som hannen befrukter. Når eggene klekkes, bærer foreldrene med seg de små rumpe-trollene til et sted med vann. Når de har utviklet seg til frosker, leder foreldrene dem til den større gruppen av pilgiftfrosker som de tilhører.

Den gyldne pilgiftfrosken var tidligere vanlig å se i regnskogen i Colombia. Men det blir færre og færre av den fordi vi hugger ned regnskogen og ødelegger froskens leveområder. Hvis pilgiftfrosken forsvinner, kan dette påvirke balansen i økosystemet der den bor. Det betyr at vi må jobbe for å bevare regnskogen, slik at de giftige fargeklattene kan fortsette å pryde trær og planter – og gjøre jobben sin i naturen.

KLIMASTREIK I RETTIGHETSSLOTTET

Redd Barna har skapt en helt ny nettside for Rettighetsslottet og har fylt den med nytt, spennende innhold. Rettighetsslottet skal lære barn om deres rettigheter, blant annet gjennom musikkvideoer, tegneserier, spill, quiz og filmer.

TEKST: Anne Marte Johnsen / FOTO: Redd Barna

Nettsiden er laget for de eldste barna i barnehagen og elever på 1.- 4. trinn. Rettighetsslottet er gratis og alle kan besøke det. Barn i Norge og flere andre land forteller om retten til å bli hørt, om rettferdighet og urettferdighet, og om retten til liv, trygghet og utdanning.

En tegner og musiker har laget gøyale illustrasjoner og sanger. Flere kjente musikere og skue-

spillere bidrar med sine stemmer, blant annet Linn Skåber.

Noen andre som bidrar i Rettighetsslottet, er Miljøagentene Isa og Alma. De var med på den store skolestreiken i våres. Redd Barna laget en film om retten til å bli hørt og skolestreiken som eksempel. Isa og Alma lagde plakater, snakket med ordføreren, ble intervjuet av avisa og protesterte foran Stortinget.

Velkommen til Rettighetsslottet! Sammen kan dere lære noe nytt om barns rettigheter og om hvordan barn lever både i Norge og i andre land, og dere kan se Miljøagentene i en egen film!

LOKALLAGS NYTT

TEKST: Marte Randby Steinskog

Miljøagentene på Veitvet var på Besøks-senter våtmark Oslo

Der lærte de om pøbelplanter og hagerømlinger og gjorde en god innsats med luking av den invaderende arten kanadagullris. Det var en lærerik tur for både store og små.

Hva skjer i lokallagene? Les siste nytt her!

Fuglekasser og ugle-kasser på Grønn Festival

Miljøagentene på Nesodden hadde en vellykket markering

på Grønn Festival. De deltar på «Oppdrag fuglekasse» og inviterte denne dagen alle barn til å komme innom og bygge sin egen fuglekasse! Hele 118 meise- og

størfuglekasser ble bygget. I tillegg ble det også bygget tre uglekasser som blir plassert ut på Nesodden.

Kortreiste poteter ble til potetchips på Sunnhordland Museum.

I vår var Miljøagentene på Stord med på å plante poteter i store plantekasser på torget i Leirvik. Nå har de vært med å plukke potetene og laget potetchips av dem på Sunnhordland Museum. Miljøagentene dro også på besøk til ordføreren og leverte innspill til kommuneplanen på Stord de håper at kommunen nå skal legge til rette for enda mer dyrking av mat i sentrum.

Insekthotell på Grannes

Både store og små møtte opp da Miljøagentene på Grannes laget insekthotell. De snekret sammen 7 nye insekthoteller

klare til å plasseres på et lunt og solfylt sted. Det var en spennende og lærerik aktivitet for hele familien.

Miljøagentene i Heimdal var med på Kattemdagen

Der deltok de på rebusløp og søppel-leteaksjon.

LOKALLAGSKALENDER

Dato	Lokallag	Arrangement
16 november	Miljøagentene i Meråker og Stjørdal	Kokkekurs
22. – 24. november	Miljøagentene i Oslo Sør	Hyttetur
24.november	Miljøagentene i Grenland	Juleverksted
12. januar	Miljøagentene på Kjelsås	Teaterforestilling

GØY PÅ LANDSLEIR!

20.-22. september arrangerte Miljøagentene landsleir med landsmøte på Sørmarka konferansehotell i Akershus. 92 barn fra hele landet var samlet til en innholdsrik helg med landsmøte og mange morsomme og lærerike aktiviteter.

TEKST / FOTO: Rasmus Norsted

LANDSMØTE: Landsleiren var delt opp i en landsmøtedel hvor viktige ting skulle avgjøres og en aktivitetsdel med miljø- og friluftaktiviteter.

KLISTREMERKEDEMOKRATI: Barna kom selv med forslag til hvilke saker og aktiviteter Miljøagentene skal drive med fremover. Deretter fikk alle stemme på sine favoritter ved hjelp av klistremerker.

FANT MYE SØPPEL: Spesialagent Marion har tatt dette bildet av ivrige søppelplukkere på landsleiren.

KANOPADLING: Mellom landsmøtedelene var det fint å ta seg en padletur i naturskjønne omgivelser.

NEI til gruvedeponi i Brevik

Miljøagentene i Grenland hadde sendt inn forslag til landsmøtet om en felles uttalelse om gruvedeponi i Brevik i Porsgrunn. Heike (12) holdt en flammende appell om hvorfor Miljøagentene burde støtte uttalelsen og landsmøtet vedtok forslaget med et tydelig flertall.

Utdrag fra uttalelsen:

«[...] Vi vil ikke ha sånt søppel under beina våre eller inntil husene. Og vi vil ikke at noen andre skal ha det heller. Vi er helt sikker på at det går an å rense søpla og gjøre det på en annen måte som ikke er farlig. Vi som bor i et land som Norge må vise verden hvordan man kan gjøre det på en bra måte for både folkene og naturen. [...]»

Les hele uttalelsen på miljoagentene.no

DEPONI

Et deponi er et sted for oppbevaring. Avfall som ikke gjenvinnes av miljøårsaker kan havne i deponi, for eksempel i gruver eller under vann.

MINIAGENTENE – FOR DE MINSTE!

Miniagent Alma

Alma fylte 6 år i oktober og er allerede en aktiv miljøagent sammen med lokallaget sitt i Grenland.

Hun er en flink søppelrydder og har vært med på flere dugnader - dessverre med stor fangst hver gang. Alma er svært bekymret for at dyra skal spise dette og få vondt.

– Når jeg er på tur med familien pleier vi alltid å ha med oss noe å plukke søppel oppi, vi pleier å finne masse, sier hun. – Hvis man finner glass eller andre spisse ting, må vi si ifra til en voksen som må plukke det opp.

Alma syens også at byttemarked er bra, for da kan andre barn få glede av det hun ikke lenger bruker eller trenger.

– Hvis vi er forsiktig med lekene våre kan de lekes med igjen og igjen av andre barn!

Alma har i år vært med på sin første landsleir og ser allerede frem til å få være med igjen. Det er gøy å være miljøagent!

FOTO: Privat

TELL HJERTER

Hvor mange steder i bladet finner du dette bildet av dette hjertet? Tell med dette også.

Send inn svaret til post@miljoagentene.no, eller fyll ut svarkupongen bak i bladet.

Da kan du vinne en Miljøagent-t-skjorte!

Svarfrist: 1. februar 2019

AMALIE DRIVEKLEPP

FOTO: NRK-Skjalg Bøhmer Vold

Amalie Driveklepp (16) lager superfine ballkjoler av IKEAposer og potetgullposer, og synes det er gøy å lage kunst av søppel. Kanskje så du henne i realityprogrammet Symesterskapet på NRK?

Hei Amalie! Hva driver du med for tida?

– Jeg går på Hadeland VGS på studiespesialisering, og bruker derfor mye tid på skolen og skolearbeid. Utenom det trener jeg og er med venner, jeg syr også litt når jeg har tid til det. Jeg har mange prosjekter på gang og gleder meg til å bli ferdig og vise det frem.

Amalie i kjolen hun lagde av IKEAposer. Hun lagde kjolen for å stå opp i mot presset om å kjøpe de dyreste kjolene, i forbindelse med nyttårsballet på skolen sin i 9. klasse.

FOTO: NRK-Skjalg Bøhmer Vold

Hvorfor er gjenbruk bra for miljøet?

– Gjenbruk er veldig viktig for miljøet, og det kommer også til å bli enda viktigere i årene fremover. Vi må kjøpe mindre og kaste mindre. For eksempel er verden allerede full av gamle tekstiler som ikke blir brukt. Hvis vi blir flinkere til å se potensialet i gamle klær, slipper vi å kjøpe så mye nytt. Gjenbruk handler både om å handle brukt, reparere og sy om. Men det handler også om å ta vare på tingene våre og bruke dem lenger.

Hva er det morsomste gjenbruksprosjektet du har hatt?

– Når jeg lager ting, liker jeg å kombinere materialer som vi vanligvis ikke bruker. For eksempel har jeg sydd ballkjoler av potetgullposer og godteripapir. Jeg synes det er gøy å lage brukbar kunst av søppel.

Er du glad i å være ute i naturen?

– Jeg er glad i å være ute i naturen og synes derfor det er veldig viktig å ta vare på den. Hvis jeg går forbi søppel plukker jeg det alltid opp. Det synes jeg andre også burde gjøre!

Hva er ditt beste miljøtips?

– Mitt beste miljøtips er å handle mindre nye ting. Hver gang jeg trenger noe nytt, søker jeg det alltid opp på Tise eller Finn.no først. Der finner jeg ofte akkurat det jeg vil ha. Det å handle brukt er både gøy, bra for miljøet og superenkelt! Jeg anbefaler også kjøttfri middag. Man trenger ikke være vegetarianer for å elske vegetarmat!

Har du en hilsen til Miljøagentene?

– Jeg heier på dere miljøagenter! Fortsett med det gode arbeidet deres. Sammen får vi til en endring!

NATUR OG UNGDOM

Natur og Ungdom er ungdommens miljøvernorganisasjon. I denne spalten kan du lese om hva de driver med!

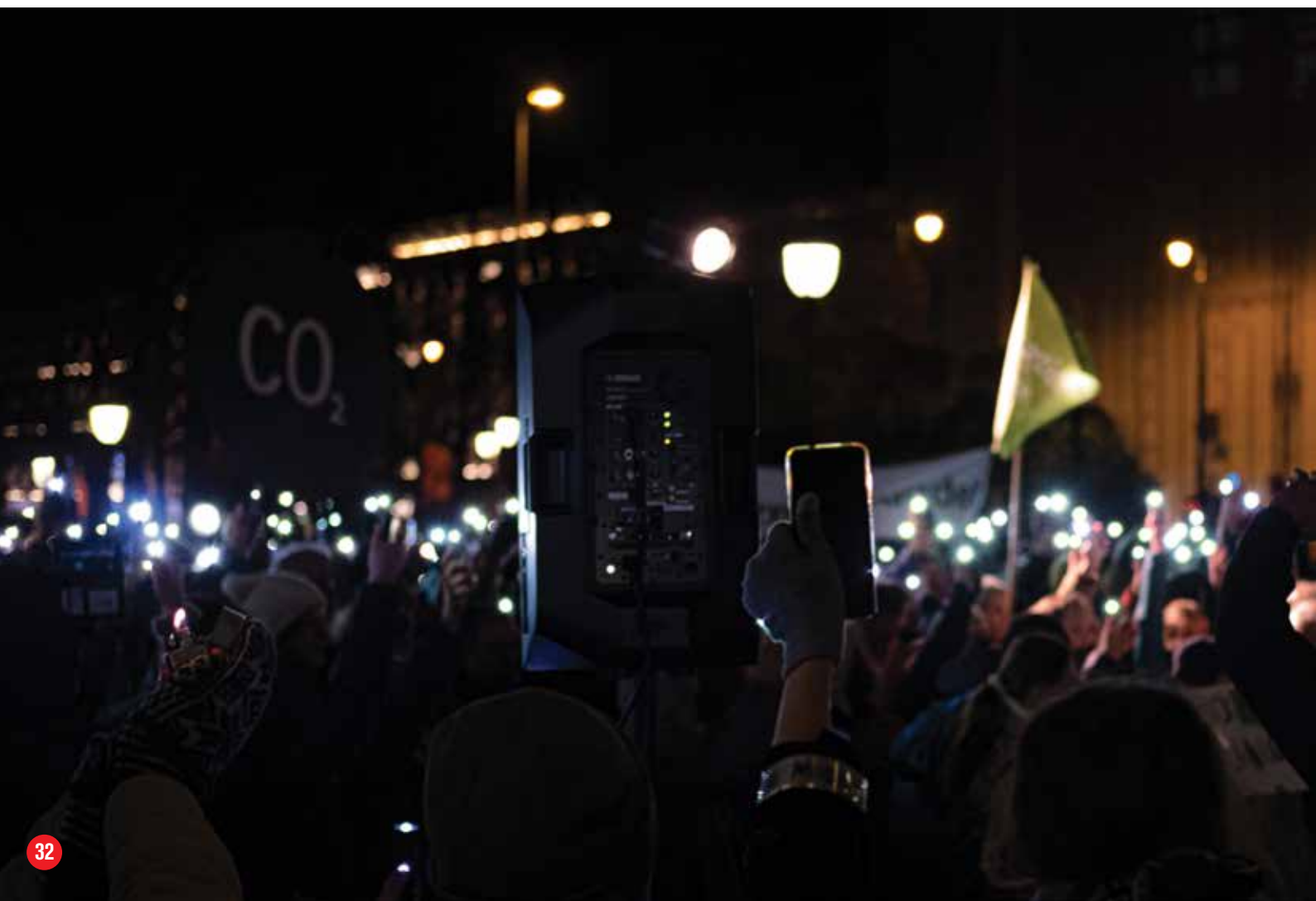
KLIMASØKSMÅL!

5. november starta klimasøksmål Arktis - ei rettsak mot staten der Natur og Ungdom og Greenpeace, med støtte frå Naturvernforbundet, Besteforeldrenes klimaaksjon og mange andre meiner staten har brote grunnlova.

TEKST: Gaute Eiterjord, leiar i Natur og Ungdom

Grunnlova slår fast at alle har rett til eit leveleg miljø, og at staten skal sikre dette for oss. Me har saksøkt staten for å tilate oljeboring i Barentshavet, lenger nord enn nokon gong tidlegare. Dette vil føre til store utslepp av klimagassar, i tillegg til at området det er planlagt å bore i er veldig sårbart. Det er eit område kor det gjennom året er havis, og der det kalde vatnet frå isen møter det varmare vatnet i havet. Her er det veldig rik natur!

Me meiner det er eit klart brot på grunnlova at staten har gitt oljeselskap som Equinor lov til å leite etter olje her. Det er derfor me har gått til rettsak mot

staten. Frå 5. november skal me sitte to veker i ein rettsal i Oslo og framføre alle argumenta me har. Me skal vise til klimavitskap og forskning, og me har trua på at me kan vinne. Men det blir opp til dommarane. Etter retts-saka skal dei kome fram til om det er i strid med grunnlova, og me kan få dommen etter nyttår.

Viss me vinn vil det vere historisk. Då er det første gong rettsvesenet har slått fast at det går ei grense for norsk oljeindustri. Dei kan ikkje få bore etter olje overalt.

Følg med på klimasøksmålet ved å gå inn på facebookside "Klimasøksmål Arktis" eller klimasøksmål.no

FOTO: Thor Due / Natur og Ungdom

LØSNINGER

PÅ PREMIEOPPGAVENE I MILJØAGENTRAPPORTEN NR 4 2019

PREMIEOPPGAVE 1 - KRYSSORD

Løsningsordet er: Høstferie

PREMIEOPPGAVE 2 - SANT ELLER USANT?

1. Sant	2. Sant	3. Usant	4. Usant
5. Sant	6. Usant	7. Sant	8. Usant

PREMIEOPPGAVE 3 - HVA HETER ARTENE?

1. Reinlav 2. Steinsopp 3. Bregne

MINIAGENTOPPGAVEN

Det er 6 sopper i bladet

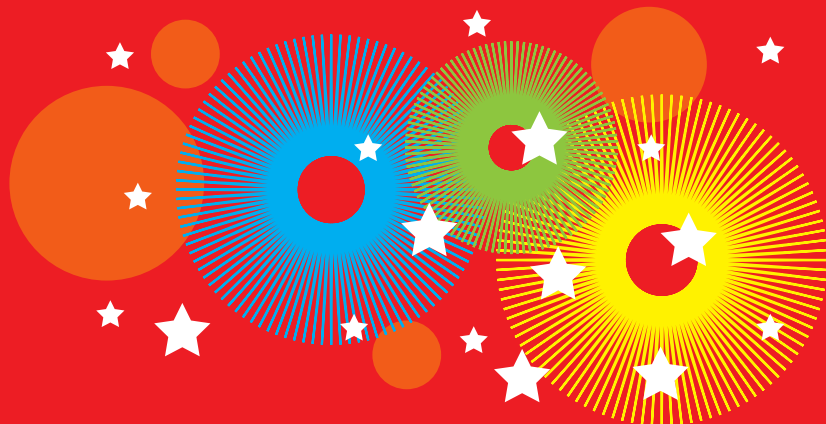
VINNERE:

Liv Angelica Thoresen, 10, Lyngdal
Felix Thomassen, 7, Oslo

GRATULERER!

GOD JUL OG GODT NYTT ÅR!
Sees i 2020!

PREMIEOPPGAVER

1

SVARFRIST:
1. februar 2020

Send inn svaret til:
post@miljoagentene.no
eller fyll ut slippen på neste
side og send i posten.
LYKKE TIL!

PREMIEOPPGAVE

1

KRYSSORD!

Fyll inn riktig ord i kryssordet. Stokk så om på bokstavene i de gule rutene, da kommer du frem til noe som er lurt å ha før jul.

		ROVFUGL			
	MOTTA			PIL OG	
FUGLE-MAT				LYD	
					KLES-PLAGG
IKKE DA	MANGE HUS	ORGAN			
BRUKE SYKKELEN		LEDD	SLEIP		
					LITE FJELL
SPISE					
				BRUKE ØYNENE	

PREMIEOPPGAVE

2

SANT ELLER USANT?

Kryss av for om du tror påstanden er sann eller usann. Leser du gjennom bladet, finner du svar på det meste!

1 Elektronikk kan kastes i restavfallet. **SANT** **USANT**

2 Det bor villrein i Norge. **SANT** **USANT**

3 Miljøagentenes landsleir var i oktober. **SANT** **USANT**

4 Plastflasker kan brukes til å bygge hus med. **SANT** **USANT**

5 Gjenbruk ødelegger naturen. **SANT** **USANT**

6 Jordas ressurser blir aldri oppbrukt. **SANT** **USANT**

7 I 2019 var overforbruksdagen 29. juli. **SANT** **USANT**

8 Batterijakten er fra 9. til 29. mars 2020. **SANT** **USANT**

SVAR:

HVA BETYR AVFALLSSYMBOLENE?

Når vi skal sortere søpla er det viktig at den havner på riktig sted. Da er det lurt å vite hva avfallssymbolene betyr. Stokk om på bokstavene så finner du frem til riktig navn.

1.

MBAGSELALELSASJ

2.

MALBTSJLEALMELAE

3.

BALEASLTESMLPAJ

Fyll ut kupongen og send den inn, så er du med i trekningen av fine premier! **Svarfrist: 1. februar 2020.**

Premieoppgave 1 - kryssord:

Løsningsordet er:

Premieoppgave 2 - sant eller usant:

1: _____ 2: _____ 3: _____ 4: _____

5: _____ 6: _____ 7: _____ 8: _____

Premieoppgave 3 - Hva betyr avfallssymbolene?

1. Avfallssymbolet heter: _____

2. Avfallssymbolet heter: _____

3. Avfallssymbolet heter: _____

Miniagentoppgave

Det er _____ hjerter i bladet.

Fornavn:.....

Etternavn:.....

Adresse:.....

Postnummer og sted:.....

Mobil:.....Alder:.....

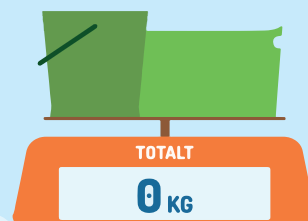

posten

ADRESSATEN
BETALER
FOR SENDING
I NORGE

DISTRIBUERES AV
POSTEN NORGE

Til:
MILJØAGENTENE
Svarsending 0235
0090 Oslo

BATTERIJAKTEN MILJØAGENTENE

**ER DU FJERDEKLASSING?
VIS DETTE TIL LÆREREN DIN!**

Miljøagentene arrangerer Batterijakten fra 9. til 29. mars 2020, og alle fjerdeklasser i landet kan delta. Alle klasser som deltar får tilsendt materiell, og de som blir landets beste batterijegere får en fantastisk premie til hele klassen!

Les mer på batterijakten.no

BATTERIJAKTEN ER ET SAMARBEID MELLOM MILJØAGENTENE OG

clas ohlson

BatteriRetur